„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ЛИСТ ЦЕЛОКУПНЕ СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 92. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 21. ЈУНА 1891. ГОДИНА XXVI.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: МИТА ТЕОДОРОВИЋ.

СРПСКИ РАДИКАЛИ.

I.

Кад је оно лане био сазван наш народно-црквени сабор и кад се још није могло право знати ко ће од изабраних посланика да приступи у клуб радикалне странке а ко не — наша браћа либерали у свом органу „Бранику“ оборили су били на радикале силну вику: да су незналице, противници вере, морала и свакога државнога и друштвенога поретка; а нарочито подвикивали су изабраним посланицима свештеничког сталежа: „ако ћете, браћо, у радикале, онда требате да скинете мантије и обријете браде, јер свештенику у радикалној партији нема места.“

Кад се нешто треба изврнути т. ј. преставити друкчије него што је у истини, онда су у тому наша браћа либерали — признати се мора — прави мајстори, па тако су своју мајсторију показали и овом приликом. Они су знали да ће многи од посланика знати, како се радикализам при првој његовој појави у Јевропи и збиља показао у врло опорој слици и како се још и данас у многим државама јевропским у појам радикализма меша и оно што тамо никако не спада. Они су надаље знали, да је под фирмом и на основу програма радикалне партије изабраио преко 20 посланика; па како у свакој странци имаде плашљиваца и људи слабог духа, рачунали су да ће том својом виком ма кога из редова радикалних одвући и себи припојити. И како наша браћа либерали — и то им се признати мора — врло добро рачунати знају, то су они својом мајсторијом и збиља успели, те се број ефективних радикалних посланика смањио на број 11.

У колико се тиче приговора да су радикали незналице, не можемо да се с нашом браћом либералима препиремо; они су признати „велеуми“ — па како да ми, раја, њима досегнемо и до пете? И није друкчије, ван да им се дубоко поклонимо, те скрушено замолимо: нека нас извину, што смо се такове будале родили. У осталом памет мало по мало долази, па има наде, да ћемо се и ми када тада опаметити.

Што се пак тиче нашега противништва вери, моралу, те сваком државном и друштвеном поретку — држимо, да смо за кратко време минулог саборског заседања и сувише довољно показали, колику су вредност имали либерални повици. Па пошто су обично „велеуми“ расејани и непамте добро, чини нам се да је нужно, да у кратко поновимо, шта је радикална странка на сабору урадила.

Прво и прво чинило се радикалној странци да су наши „велеуми“ напрежући се и жртвујући се кроз толико година тако жестоко у борби за наша народна права прилично уморили се и олабавили и пошто су они за одржање државнога и друштвенога поретка баш апсолутно нужни (јер без њих би све пропало) — да је врло потребно, баш патриотски, дати им неки мали одмор, како би своје узрујане живце опет притегнули, те тако своју снагу прикупили за будући спасоносан рад у корист цркве, народа и отаџбине.

А како су већ наши либерали врло пожртвовни и скромни, па то никако признати нехтедоше — шта више они беху најспремнији да се, остав у власти, жртвују до савршене уморености у служби цркве, народа и отаџбине — то су радикали били принуђени и против њихове воље дати им тај њима тако потребни одмор. Па како наша браћа „владиновци“ беху истога мнења као и ми, то се сложише с нама и — тако ми нашу браћу либерале не бирасмо ма у ни један одбор нашега народно-црквеног сабора — — па дакако ни у „саборски одбор“ у којему је њима слатко било жртвовати се за Српство.

Да су пак радикали, поступајући тако, право имали, увидиће свако, кад се сети, како су наша браћа либерали делали, кад приступисмо избору патријарха. Како су они грозну муку мучили стварајући у своје време штатут за избор патријарха, то им је тај штатут толико пореметио њихову „велеумну“ памет, да су о њему дан и ноћ сањали и тако им и код самога избора патријарха тај злосретни штатут никако из памети изићи не могаше и они изабрани да бирају патријарха, бирати га не хтедоше. Истина злобни језици кажу: да су они тако чинили јер су се пре тако са изабраником споразумели, па како су већ тврде петље — остали су при својој речи — — али ми то не верујемо и одлучно тврдимо: да је то било због тога, што су се многогодишњом својом борбом за народна права уморили, те здраво мислити нису могли.

Радикали пак — и ако посве бенасте памети — разумели су, да је ово након дугих времена, једина згодна прилика, да се прочисти препорно питање: има ли, нема ли државна власт право, да у случају, ако није избор патријарха једногласан истог именује, (сад било кандидата већине или кандидата мањине, како је то de facto било пригодом избора Рајачићева и Анђелићева) и — држали су између осталих разлога, кад већ морају да бирају, да своје гласове поднипоште не даду кандидату већине. И заиста успех тога радикалскога настојања био је одмах на длану: круна Георгија Бранковића није именовала већ га је потврдила. А што то значи, није ваљда тек потребно, да се посебице и подуже разлаже!

Да су се наша браћа либерали заиста уморили у својој борби за народна права видило се међутим одмах при отварању сабора, кад су они тако љуто напали на радикалног говорника и подигли ужасну вику на њега, кад је сиромах — у сагласности са целом радикалном странком — држао: да у српском сабору, па још на земљишту Тројединице, мађарском говору нема места и према тому против читања краљевског поздрава у мађарском језику протестовао.

Узмемо ли к тому још како су наша браћа либерали заборавили: да се сете љуте ране српског народа у Троједници — препарандије у Гор. Карловцу те је морао да се сети радикалски говорник и како су се лабаво понашали пригодом дебате о незаконитом избору Милоша Зеца — — држимо, да је слика потпуна: ко су либерали а ко радикали и да се неупуштамо у причања како и шта је било непосредно пред сабором и давна пред њим.

Ову малу рекапитулацију држали смо за нужно да изнесемо пре но што се упустимо у праву расправу о српском радикализму — што ћемо да учинимо у броју од петка, који за овим долази. Ј-ћ.

Од „панчевачких Заставаша“ добио сам брзојав у ком се одушевљеним речима поздрављ моје наступање уредништва. Пошто брзојавитељи нису навели своја поштована имена, то сам принуђен овим путем изрећи им моју најтоплију захвалност. Нека се они и цео народ српски с ове стране Дунава сложно сакупе око своје „Заставе“ и нека је верно потпомажу, па нема сумње да ће се она вазда високо вити на путу к победи.

Стеван Јовић.

НА ДОГЛЕДУ ПЕТРОВА-ДНЕ.

За који дан, па ће коса зашуштати у рукама вредна косача. Косидба је на прагу а за њом одмах и вршидба.

Свиколици озбиљно смо упрли очи у оно мало пшенице, ражи зоби и јечма, па онда у кукуруз, што ће ове године родити. Од тх жита чекамо спас материјалном опстанку нашем. Очекујемо с правом, јер смо радили као црви; уложили смо сав свој труд, само да нас ова година прихвати. За часак заборављамо на све оно, што нам је наваљано на грбачу и што ће нам најближа будућност благословом угарске владе наваљати, па зидамо куле ,по ваздуху. Још се увек надамо, да ће бити боље и велимо: само још ова нека прихвати, па смо на коњу. Тако смо и лане говорили, а тако и преклане, па као што су нам се оне наде изјаловиле, морамо хтели не хтели, доследно очекивати, да ће нам и најновије паде проћи на лијо.

Нада је племенита врлина; али довека се надати, а никад не видети ни да се приближујемо оном часу, кад ће нам се наде почети да остварују, него се шта више све већма заплетају, — чини толико исто, као и правити од сапунице мехуриће и пуштати их у ваздух да лете, док се — не распукну.

Једна година, две и три, не могу нас извући из материјалног глиба, у који смо годинама постепено упадали. Ту не помаже ни најбоља година, а не средња и лоша. Сасвим друкчија лека треба овој оћној болести. А тај ће се лек пронаћи. Створиће га наше неприлике, у којима се налазимо. Природно је нешто, да после рђава времена буде лепо. Тако и то.

Стара је већ песма и ништа нам није ново, да нам за државне терете носе јастук испод главе, да нам хаљину скидају с леђа и да нам потребно покућанство

ЛИСТАК.

ВИДОВДАНСКА СЛАВА У РАВАНИЦИ
ГОДИНЕ 1891.

Уз „тијо Дунаво“ пружила се од Шаренграда па до Сланкамена питома, красна гора, заборављени рај на земљи, за који нико скоро не зна, осим оних, који се у њему родише — дивна гора, коју још нико није изнео у правој јој лепоти пред свет, о којој још није донесена онаква оцена, каква јој припада. Високо се диже над силном реком, која јој подножје умива и хлади, па се преко, са сремске стране, полагано спушта, док се не разли у равни Срем. Покрива је хладовита и питома шума и винова лоза, а настањена је чисто српским живљем, које је све до данас — ваљада за то, што на њега најмање може да утиче туђинштина — очувао све особине и врлине, од првих па до последњих, које Србина Србином чине. То је наша драга Фрушка Гора.

Данас је зао удес задесио становништво, те заиста праве српске горе. Бујни виногради фрушкогорски, то најиздашније врело за живот оном свету, данас се жалосно жуте; од неких већ ни чокоћа нема. Као куга кад стане народ да тамани, тако дави сада винову лозу несретна животињица — филоксера. Веселих берба нема више у Фрушкој Гори. Ни песма се не хори тако често по јасним долинама њезиним, а народ се замишљено загледао у будућност... па ипак, пит' се до данас јавила, нити ће се појавити тежња међу Фрушкогорцима, да оставе своју милу гору. Она им је тако прирасла за срце, тако се сродише с' њом, да без ње ни у највећој невољи не могу бити. А благодарећи својој — само Србину својственој издржљивости и вредноћи, ипак налазе толико услова за живљење, да и не помишља на тражење новог завичаја.

Но осим природне своје лепоте, којом је Фрушка очарала Србина имаде још нешто у њој, што је у очима Србиновим још узвишенијом и светијом чини.

У њој се по убавим долинама, уз бистре и здраве изворе, диже дванаест великих и четири мала манастира, задужбине српских поглавара, царева, краљева, деспота и војвода и других побожних и славних Срба, а божјих угодника. Од постанка им па до данас сакупља се тамо српски народ из свију крајева, у којима Србин живи: из китњаста Срема равне Бачке, плодна Баната, питоме Славоније, кршне Лике и Крбаве, краљевине Србије, Босне поносне, па некадањег Савиног војводства — земље Херцегове и јуначке Црне Горе. Јер у њима су драгоцени остаци некадање славе и величине српске, који преноси Србина у времена славних Немањића, у времена кад је српска држава под Силним Душаном стала у ред првих држава у Европи у времена кад је данашње сиромаштво — богатство замењивало, поцепаност — јединство. Крај њих се Србин сећа онога, што је некад био, крај њих прегледа духовним очима сву судбу свију до данас, крај њих се крепи и челичи за даљу борбу за веру и за име своје. Ту се брат с братом види и познаје, ту се поразговори с јадима и невољама својим, ту се уверава, да само са братом може напредовати....

То је оно, што Фрушку Гору карактерише као праву српску гору и што је чини милом и драгом не само фрушкогорцима, него сваком Србину, ма из ког краја.

Сваки манастир има своју засебну славу, сваком долази многи побожни народ из свију крајева, али најпосећенији је манастир — а то је и природно — Раваница. У њој се чува тело последњег цара српског, мученика кнез-Лазара, које у народу чува вазда живу успомену на ону тужну и славну битку на Косову, где погибе за крст часни и слободу златну цвет од јунака српских заједно са царем својим и после које српска држава све више опадаше, докле 1459. год. не постаде сасвим турским пашалуком.

*

Сунце је залазило за брегове, кад смо спуштајући се са „венца“ — угледали позлаћени крст на манастирској цркви. Последње зраке сунчеве, што су пале на — њ, чисто су га запалиле те се у плавичастом зеленилу дивно сјао. Пред нама манастир, који се све више помаља из горе, на десној нам страни мрка врдничка кула, која нам изгледаше да чисто забринуто гледи на манастир и онај народ, који се из даљине није распознавао, него се само видело неко кретање, гамизање. Колико ли већ година гледа мрка кула са своје висине на скромни самостан, а Србину све опако по старом — јадно, тегобно! И колико ће још Боже, гледати? Поред свих бура и непогода, што су је стизале, она се још држи и држаће се ваљада све докле, док се Србинова судба коначно не реши, да буде сведок новом, сретнијем животу оног народа, међу којим је од толиког времена.

До нас допире тежак и загушљив дим од угљена, а дубоко под нама одваљују у врдничком угљеном мајдану силни радници угаљ, који се одатле железном пругом која се уз сами манастир пружила, разважа у далеке крајеве. Сретају нас гарави радници, ознојени од напорног рада, журе се кући, да се умију, одморе и спреме за сутрашњу свечаност. Над мајданом читаво село подигнуто, од како се мајдан почео експлоатисати.

Прећосмо и мајдан, па нас ево у манастиру. Ту је већ пуно свега. Народ, што је из даљег места, тај је сав већ приспео и поседао по порти, воћу и башти, да се одмори од далеког пута, који је може бити два три дана хода дугачак. Уз пут, од Врдника-села до манастира, разапете шатре, тако и више манастира у воћу, камо непрестано придолазе, жагор, врева, а са звоника позивају звона на велико бдење.

Дуг ред братије у црним мантијама и камилавкама упутио се у цркву, а за њима народ јатомице.

Уђосмо у цркву и поклонисмо се светом цару, отстојасмо бдење, па се онда винусмо преко брда у Јазак и падосмо на ноћиште старом познанику и пријатељу, оцу драгог нам друга, који нас са породицом својом дочека и угости са таком усрдношћу, како само Србин уме и може.

*

односе за нагомилани порез и разноврсне прирезе. На то смо се готово рећи навикли. Али ти немили гости наши толико су у свом занату напредовали, да се и не обзиру на то, што ће човеку и последњи залогај из уста отети, него немилице грабе све, што дочепају; најпреч животне потребе; најпотребније алате, ратила, коње, марву, кола, једном речи, све што им падне шака и без чега се не може дисати у овом кужном и засићеном политичком ваздуху, а то све „у име закона". Притежу се двоструки колани, да не попуца оно, што је и сувише раслабљено. Но, да ли ће ти сви напори и напрезања што год помоћи угарској држави, да се извуче из ћор-буџака у који је увучена лакомисленом економском политиком угарске владе? Ми велимо, да неће помоћи. Шта више, све већма ће разједати отворену рану на економском телу нашем, и болест ће се све јаче ширити. Ту онда неће требати много, па да се појаве опасни знаци љуте бољетице, који ће свом јачином својом загрозити животу целога тела.

У последње време почели су избијати оваки „опасни знаци" у виду сељачких побуна, и кад се те побуне догађале у оним селима, где су народности измешане и где има Словена, то је угарска влада врло вешто измислила нов барут, кад је подметала тим селима, да су их „панславистичке" тежње навеле на побуну и словенски бургијаши, подбадајући их да учине ово, а то само због тога, не би ли пред образованом Јевропом могла узвикнути, да напретку у Угарској смета једино панславистичка идеја, којој треба за времена стати за врат, и због тога још, да може право зло, која је сама из године у годину стварала, што боље и вештије затрпати и забашурити бар за време своје владавине, а млађа поколења, која после ње буду дошла, нека боду очи тим злом, како њима драго. Но, довде је пошло угарској влади за руком, да заварава образовану Јевропу. Али дуго није могло тако ићи. Сад се догађају сељачке побуне у чисто мађарским местима, тамо дакле, где су сами овејани Мађари, у срцу Угарске, у чанадској жупанији. Даље влада није могла заваравати, јер се ту крв пролевала, и сад се још пролева, чиста Арпадова крв. Мађарски војници били су принуђени, да силом и оружјем сузбију незадовољнике, економске раднике, Мађаре. Тек кад је ово јасно као сунце избило на површину, ударило је сваком у очи, да оволико незадовољства нема ваљда ни у једној држави јевропској, колико код нас у Угарској. То незадовољство избија на све стране, и саме власнике довело је у неприлику и забуну, да не знају шта да раде и како да се нађу у овом ненаданом злу. Истина, у западним јевропским државама догађају се радничке побуне доста често, али у другом облику. Тамо понајвише фабрички радници траже, да им се њихов тежак посао олакша и боље наплати. Код нас на против економски радници буне се због тога, што немају посла, немају зараде, а држава свом силом наваљује на њих, истеривајући од њих и црно испод нокта за оне многобројне државне терете, не бирајући средства и начине, како да дође до новца. А угарској влади није никад доста новаца, јер сама војска силне новце прождире.

Да је угарска влада имала пред очима, каквим плодом може уродити њена лакомислена економска политика, не би се данас пролевала невина крв незадовољних угарских држављана, него би у овој правој земљорадничкој држави баш ови земљорадници били најјачи стуб угарске државе, који би јој у буди којој невољи најиздашнију помоћ могли пружати. Овако, како данас стоји, најјачи стуб угарске државе почиње се љуљати, и онда тешко згради, која на њему почива!

Оваке нас мисли узнемирују сад на догледу овогодишње жетве. А оваки немили појави у чанадској жупанији јесу један знак више, да се од овогодишње жетве у опће немамо чему добром падати....

У С. **С—о.**

Поглед по свету.

— Аустријски цар и краљ Фрања Јосиф посетио је у прошлу среду у луци речкој енглеску ескадру. Тој посети и здравици коју је цар аустријски том приликом на банкету напио краљици Викторији и флоти енглеској, приписује велику политичку важност аустро-угарска штампа. „Нова слободна преса" види у томе један доказ заједнице интереса основане на најсрдачнијим симпатијама и старој историјској традицији. После ове значајне здравице, вели поменути лист, нема смисла истраживати да ли какав уговор спаја Енглеску са Аустро-Угарском, Италијом и тројним савезом. Кад је на једној и на другој страни тако жива свест о заједници, онда су ту излишни нарочити уговори. Цар и краљ Фрања Јосиф није говорио само у име Аустро-Угарске, него и у име држава здружених у цељи одржања мира. Претстојећи пут цара Вилхелма и талијанског престолонаследника у Енглеску допуниће још ову изјаву цара аустријског. У средиземном мору и у европском истоку поштована је Енглеска као најјача поморска држава, да послужи интересима мира. — Здравица цара Фрање Јосифа гласи овако: „Овде на енглеском земљишту и под енглеском заставом налазим се срећним да дадем израза мом захвалном признању и захвалности британској краљици на одличном срдачном дочеку што га је њено величанство спремило мојој ескадри прошле године. Ја вас позивам господо, да чашу своју подигнете у здравље њеног величанства краљице Велике Британије, са којом ме већ одавна спајају веве искреног поштовања и привржености". За тим је наздравио цар енглеској флоти. — Само да се у исто време није кренула француска ескадра у посету Русији, радост аустро-угарске штампе не би била овако претерано — усиљена.

— У суседној нам краљевини Румунији живо се расправља питање о женидби престолонаследника. Сазнало се да он намерава узети за жену ћер Вакареска, који је пре био посланик у Бечу. Владино гласило „Independance romaine" није задовољно с том намером престолонаследника па изјављује: да се он не може женити по своме избору као обични који грађанин. Кажу да је ради тога била и министарска седница у којој је донешен закључак, да се та женидба противи државним интересима те се никако не може дозволити. Према јавном мнењу у Румунији, морао би се престолонаследник — ако жели да своју намеру изврши — одрећи круне у корист свога млађег брата. Е, па тако и у Румунији избијају на површину породична питања, али не пада ником на памет да се њима послужи за своје страначке интересе, као што то у Србији учинише напредњаци и либерали у питању бивше краљице Наталије.

— Немачки цар Вељем изјавио је пре свога поласка у Холандију, где ће да посети тамошњи двор, у разговору са председником хамбуршког бродарског друштва: да је у вече 16. (28.) о. м. потписан уговор за продужење тројног савеза на даљих 6 година. Немачки листови радују се изванредно том чину, па доста отворено прете Русији и Француској; но рекли би да се ове државе тога продужења ни мало уплашиле нису. Кад дође прилика, кад се тај савез буде имао опробати, видићемо: хоће ли бити тако страшан, као што га тако радо престављају поменути листови.

— У Италији не може узрујаност никако да се слегне. Доказ томе су нечувено бурне седнице талијанског парламента. Тако је прошле суботе, приликом расправе бившег министра морнарице де Брина о спољној политици Шпаније дошло до таке буке, да је председник морао да распусти седницу. Посланик Кавалоти хтео је да бије посланика де Мартино, но беше заустављен од једног другог посланика. Па макар да министар-председник де Рудини најодлучније изјављује, да ће се тројни савез одржати и мир за много времена обезбедити — ми не верујемо у то. Држава, у којој избијају толиком силом тако опрезне струје и која је финансијски тако жалосно растројена, не може никако да буде снажан фактор у решавању великих јевропских питања. А к том је лудо и помислити да имаде ма само и једног Талијана, коме срце не би живље закуцало, кад се сети: „неспашених" талијанских покрајина, које се налазе у поседу Аустрије!

— Из једног брзојава у „Одјеку" видимо, како атински листови једнодушно говоре о слови са Србима и нападају жестоко Бугаре. „Месаж д' Атен" вели, да Бугари немају никаква права машати се улоге првенства на балканском полуострву. Срби и Грци треба да се сложе и да Бугарима даду на знање, да њима, који су последњи и туђом помоћи у ред стали, никако не може запасти шака, да играју главну улогу. И заиста јесте тако. Ако се никако неби дао постигнути миран споразум између балканских државица на правену поделу сфера њихових интереса, неће преостати друго, већ да се сложе Срби Грци и Румуни па Бугарима енергично одсеку границе, до којих им је слободно кретати се. У осталом држимо, да ће и о Бугарима бити споразум лакши, кад се једном ослободе тиранске владавине Стамбуловљеве, на што се никако већ дуго чекати не ће морати.

— У Златном Прагу свечано је извршен састанак соколских (гимнастичких) друштава чешких. Па како су томе састанку присуствовала и многа изасланства осталих словенских гимнастичних друштава, то је тај догађај са становишта словенске узајамности тако особите важности, да ћемо се на исти у једном од идућих бројева опширније осврнути.

Српско и словенско новинарство.

„Србобран" доноси у свом бр 24. овај прекрасни чланак, односно позив, па прештампавајући га у целости, стављамо га топло на срце свим нашим пријатељима. „Србобран" и „Застава" једна су душа у два тела, па ко помаже „Србобран", помаже ону идеју за коју се „Застава" ево већ 26. годину најодлучније бори.

Чланак тај гласи:

Крајем прошле године, у одсудном часу, кад се оно преламао прут судбине над овим браничем Србиновим, на истек седам година живовања и мучне борбе „Србобранове"; ми се позвасмо на тебе, народе српски, да ти сам решиш даљу судбину свога „Србобрана", тесно спојену са судбином твојом.

Кад се „Србобран" појавио на овој мртвој стражи Српства, у овоме необрађеном расаду српском, беше тај расад упарложен, беше огрезао немаром сумртвим, беше њиме набујао, процвао и превладао чкаљ и коров. Све што живот даје, сву снагу и све своје, што имађаше уложио је „Србобран" и посејао овде, кад се кренуо у крчевину ову. Пуних седам година „Србобран" је бранио Српство и не дао рђи на њ', борио се истрајно и непомично, борио се са силно надмоћним противником и великим тешкоћама. Борио се за коначну победу или за пропаст. Седам година „Србобран је будио свест у народу српском — и та свест требаше да буде будна. На истек радних седам година, „Србобран" се позвао на будну свест српску и — она му се будно одазвала.

Реч нашу не разнесоше ветрови ниских страсти, нити се разби о стену саможиве себичности.

„Србобран" се позвао на народ свој — и народ му се живо одазвао.

За ово неколико месеци „Србобран" је више но двојином крочио напред, двојином ојачао, подвојио снагу своју за даљу обрану Српства, јер броји двојином више пријатеља и претплатника. Нека је част и хвала будној свести српској, данас „Србобран" све јаче чвршћа, напредује, расте, да би дорастао величини свога народа, рад кога и постоји. Јер, кад се позвасмо на твоју помоћ, народе српски, заложисмо ти и реч, да ће се сваким твојим приносом само дозиђивати овај једини град, једино утециште овамошњег Српства.

И ми одржасмо реч своју: од 1. јулија ове год. „Србобран" почиње да излази двапута недељно.

Но ми дајемо и више, но што обећасмо, дајемо све, што смо још били кадри, дајемо двојином:

Од 1. јулија „Србобран" излази двапута недељно, а по исту цену као и до сада, док је излазио једанпут у недељи.

Ми дајемо све, јер за се не тражисмо и не тражимо ништа. Исцрпасмо снагу своју до дна, да од „Србобрана" створимо што достојнији израз Српства, да приредимо будућности жетву достојну величине народа српског. Дотле најдаље допире и наша дужност и сва снага наша. А даље опет од тебе зависи народе српски, до тебе је поносни Срби-

---

А кад освану Видов-дан, и кад се над Раваницом диже јарко сунце и ми се опет повратимо манастиру, народ се бројно удвостручио. Кола су прекрилила све воће око манастира дубоко у шуму се раширила. Непрестано стижу кола за колима, доносећи слави све нове и нове госте, и све нове и нове групе момака и девојака стижу из околних места. За карловачким гимназистама, који са песмом и свирком уђоше у народ, ево румског певачког друштва, многих Новосађана и све самих познаника. Ту чујеш у исти мах узвике изненађења, питања за здравље, љубљење.

Око цркве народ закрчио пут. Свуда тесно пролазити. С горње стране манастира обешена слика, која приказује бој на Косову. Слика није уметнички израђена, али народу, који и онако о њој све знаде, довољна је, да још више узбуди машту о самом боју. Пред њом је велика гомила стараца и старица, људи и жена у пуној снази, момака, девојака, швигараца и швигарица и деце, што је још у школи или ће тек да пође. Сви озбиљно и замишљено загледали се на избледеле и истрвене ликове. На улазима просјаци места заузели, а побожан и милосрдан народ дели живим за здравље мртвима за душу. — Под крчмарским шатрама ударају ваљада сто тамбурашких дружина и незнам колико „шабачких Цигана". — Онде удешава гајдаш своје јаре, а овде опет искупила се гомилица момчадије поп шатром где се фруле продају, па пробајући их изашло читаво надметање у свирци. — Јагњци се већ руде на ражњевима, бирташи фале „фришко" пиво и ладно вино. — Све ври.

Но све је то спрема за после подне, онда настаје право славље.

У то зазвонише звона на св. литургију. Народ је већ чекао сакупљен у цркви, а пуно га је у цркви било, да јаје не би могло на земљу пасти. Са кора је одговарало на јектенија румско певачко друштво и врло је лепо појало. А кад се иза прекинутог „причања" указа лепа и стасита прилика калуђера „начаствујушчега", зачута све. А кале отпоче лепим, чистим српским језиком и бираним речима да збори народу о вери му и имену, о оном што је до данас отрпео и што га је одржало до данас, поменуо славне Неманиће и оснивача ове задужбине, мученика цара Лазара, опоменуо народ да издржи у светој вери православној и раду за бољитак свој. Народ га је поздравио у знак свога допадања, а кад запитах, ко је тај кале, који тако лепо говори српски, — уз то говораше јужним наречјем — рекоше ми да је то протосинђел И. Дошен, доскорашњи управитељ манастира Гомирја, у горњокарловачкој дијецези, а сада управитељ у Хопову.

И сврши се св. литургија.

Гости потражише хладовита места, да се прихвате мало и поразговоре и наста за кратко време тишина. Али не потраја дуго, а са свих страна се захори песма: мања друштва склопила се у већа, падоше ватрене здравице, а за сваком одјекну громко многаја љета. Ђаци и певачка друштва удешавају друге песме. Одјекује шума громовито! — Доле у порти искупила се велика гомила и старог и младог мушког и женског око гуслара, а он удесио уз гусле па пева народу о бој на Косову. И док женскиње упрло очи у земљицу, а где којој баки и суза се скотрља низ збрчкане образе, дотле у мушких видиш, како се лице преображава све према оном, што им гуслар казује. Час видиш на лицу им како се јасно нада огледа, затим бојазан, да неће можда јунаци, што се у песми спомињу, моћи сили одолети, а кад ја прођох да и сам чујем, што се нева и кад гуслар заврши са стиховима:

„Ту погибе Мусићу Стеване
„И са њиме Ваистина слуга
„И војске му дванајест хиљада;
„И ту нам је и кнез погинуо,
„Ту су Срби изгубили царство
„Честитога цара земаљскога".

песнице се у младића стиснуше, а очи гњевом плапуше, жалећи зар што нису и сами тамо били да помогну цару своме против клета Турчина.

И самом ми се стужило. Зар је морало доћи до те погибије? Зашто и данас имамо Бранковића и Косова нас једна за другим сналазе? И докле ће то тако трајати?....

Окренуо сам се — а поглед ми паде даље на шарено коло, у које се похватала младеж. Плаховито се води коло, играчима се осуо зној по челу, а момама се високо дижу пуне груди. Као благ мелем рани, тако је души мојој био поглед на ову сретну безбрижну младост, и док сам се у себи тешио надом да ће овај, млађи нараштај увидети у ком је времену и шта му ваља радити, у тај мах долети ми одунд из шуме из јасних грла млађанских певача звучан завршетак Даворин Јенкове композиције. „Што ћутиш, ћутиш, Србине тужни", која управо неодољиво све убеђиваше,

„Да Срб још живи
„Да је јунак!"

И наново се осоколи срце растужено, а поколебана нада на бољу будућност опет се подиже Та ту је омладина! Ту су књиге, из којих може видети, шта је највише сметало у напретку народњем и научити како да се пође право путем спасу. Право је неко казао, „да смо од самих косовских сабаља могли преболети". Али неслога и поцепаност, злоба и завист, та ни после Косова није хтела да нас остави. И због тога је једино Црна Гора у својим врлетима могла да очува своју слободу, а сав остали српски народ је чамио у тешком ропству све до почетка овог столећа, док се напослетку не прену и не диже прво под Карађорђем, а задоби слободу мало за тим под Милошем од Такова... Истина и данас после 500 година, Косово и народ српски, који живи на њему и око њега, још чами. Ми непрестано слушамо очајне вапаје несретне раје у Мађедонији и Старој Србији...

Али — рекох већ — ту је омладина, ту је млађи нараштај. Тврдо се надамо, да што су старији пропустили, да млађи неће и да српској новољи мора једном доћи крај.

Омладино! Озбиљна су и тешка времена, али —

на муци се познају јунаци!

М.

не и врла Српкињо, да ту жетву обезбедиш за се, за децу своју и дом свој, или да пустиш, да осмогодишњи усев овај обрсти саможива гусеница немара, мртвила и туђинштине.

Ми познајемо народе српски, и твоје зло и твоје добро, па се надамо добру, ради добра твога. Подај достојна израза својој важности, својој величини. Ако ти сам не будеш веровао у се, у величину и моћ своју — ко ће онда да ти верује? Не заводи се за лукавим заводницима и не дај рђи на се. Лаж је, Србине мој, зло смишљена лаж, да си ти малеп, да си пејак. Лупеж је измислио ту лаж, јер те не поштује, јер хоће да те превари. Изагнај злотвора из дома свога, кад ти дође са том лажи, са тим покровом самртничким, јер долази да те — убије. Народ, који се броји па осам милијона, који је самосам извојштио себи две слободне државе — велик је народ. Народ, који је по свом свету посејао споменике вечне славе, народ, који се обесмртио безбројним делима ума и мишице јуначке, народ српски — силан је, велик је народ.

И тај васколики народ српски и данас живи пуном снагом живота, и одважно греде напред у сусрет све веће, све славније будућности. Он живи силно, он расте и напредује јер хоће, јер је — кадар да тако хоће.

Велики народ српски има чиме и да се поноси и да се — брани.

Али чим да се бране, о што да се поуздају ових седам стотина хиљада православних Срба у ова три владичанства у опсегу Троједне краљевине? Противници српског имена имају све, што пружа савремени живот, а ова сиромаш српска нема ни најпречих средстава у обрани за опстанак народни. Она нема ни својих учених, културних, ни родољубивих друштава, ни свога позоришта, ни својих школа, ни своје књиге, да и не помињемо католике и унијате, али 700.000 само православних Срба животарило је овде самохрано, голоруко, без обране. Из овога парлога никао је „Србобран“ и постао мал пе једина полуга живота народног, једина обрана и једини израз овамошњег Српства.

„Србобран“ је спојио своју судбину са судбином свога народа. И кад се „Србобран“ позвао на тебе, народе српски, ти си му се гласно одазвао и доказао, да требаш обране, да је „Србобран“ животна потреба твоја. Али није довољно да се обезбеди само опстанак, него је преко потребно да се омогући и напредак „Србобранов“. „Србобран“ мора из дана у дан да јача, да расте, да се развија према величини и снази народа, кога заступа, да постане не само потпун израз жеља, права и бола народног, већ и угледан преставник — снаге народне.

Да се тај циљ постигне, недовољна је и највећа воља и снага појединаца. Тој општој згради ваља сваки да принесе свој део, а нарочито они, који олако могоше, а још ништа не принесоше. Само је тако могуће да истрајемо стално на путу напретка народног, а под овако скромним и незнатним условима.

Верни задатку и циљу своме, ми смо за ње уложили све, па ево данас чинимо и најтежи, најдаљи корак, што смо кадри, да га учинимо, излазећи на сусрет насушним потребама народа српског. Ми чврсто гредемо својим путем, а од својих пријатеља овамошњег Српства тражимо, да нас на томе путу помогну само онолико, колико им је снаге на претек. Ми принесосмо све у ову општу зграду, а ови, који још ништа не принесоше, ваља да приложе само један новчић и две трећине дневно или свега шест форинти годишње.

Свега и само толико за читаву годину стаје претплата на „Србобран“, најјевтинији лист у свему Српству.

Не тражи се, дакле, никаква жртва, но само дневни улог од једног новчића и две трећине, не на поклон, — но размену обилату. А не тражи се од оних, који не могу, већ само од оних који могоше, а још не хтедоше. А ко може, па и то мало неће да приложи на олтар опште нам ствари, заиста томе није ни до чега, јер он сам није ни за шта. Јер ми ово не тражимо ништа за се, но за све нас. Што „Србобран“ буде више распрострањен, тим ће боље одговарати задатку свом, биће тим снажнији и угледнији, а са угледом његовим јачаће и углед овога народа српског, коме је „Србобран“ јавни преставник и једини бранилац. И кад туђин забрази у крајеве ове, нико неће моћи да му рече: овде нема Србина, јер ће за њ да говори дело, говориће творевина народа српског, откуцај свих срдаца српских, Србинов моћан преставник — моћан „Србобран“.

Сувишан је сваки други разлог, па да се позовемо на све пријатеље овамошњег Српства, да нас у томе задатку помогну. Дакле, изађи нам на сусрет и ти, брате Србине, па поведи собом и пријатеља и суседа свог.

Ми се одужисмо, па нека се и свак одужи, те да се сви скупа часно одужимо светој успомени својих предака и своме лепом имену српском. Посејмо заједнички, те да будућности приуготовимо жетву достојну, да стечемо благослов потомства и мир српској савести својој.

И — као што рекосмо — „Србобран“ мирном савешћу прелистава књигу прошлости од седам и по година својих и не сумња у будућност своју јер поуздано верује у будућност — народа свога.

Данас нам је лепи Видов-дана, да видимо, па да утубимо: Ко је вера, ко ли је невера.

ДОПИСИ.

Панчево, на пет сто други Видов-дан. Ово дана саранише овде једног новог српског добротвора Апу Вујића-Сајбу, који је поникао из ратарског сталежа, ком је до смрти припадао, па неимајући свога порода, оставио је прилично имање овдашњој српској црквеној општини, и као што веле, наменио је на одевање сиромашних ђака. Заиста племенита мисао, која је поникла у глави једног простог земљоделца. Евала му и слава сени његовој! Имање му износи неколико хиљада форината, које готовине, које пак у земљи.

Сваки се Србин заиста мора зарадовати кад види, да у нашем малом и сиромашном народу има толико врлих добротвора, колико сразмерно ни један други народ нема. Ови људи откидају од својих уста, и штедећи гомилају и множе новац само за то, да временом користе своме народу. Но да ли се збиља и користи народ српски оставштинама наших мецената. Ми велимо врло мало. Ово особито смемо тврдити за наше место. Новцем рукује наша црквена општина, и пошто њена управа начелно на том ради, да што више капитала створи, то се према том и неможе вршити воља сваког појединог тестатора. Наша општина, из трију сада постојећих заклада, из којих одева сироту децу, то таковом штедњом врши, да ова сиротиња, примањем те милостиње, готово постаје још већом сиротињом. — Купе мало ципела, и нешто мало најјефтинијих хаљина а највише опанчића, то се по дели рецимо месеца октобра, а новембра су сви голи и боси. Кад се и дели ова милостиња, ту се управа наше општине не држи светог писма: „Што левица да, десница не треба да зна.“ То се код нас чини при највећој помпи и паради. Обично се за таку прилику приређују концерти у новој „Сали“; ту се пева, говори, декламује, и тек се после у присутству најшире панчевачке публике деле опанчићи. Има у нас људи, који су јако потребни и радо би се пријавили за милостињу, али их уздржава неки стид, јер о том мора цело Панчево да зна. За овај начин неможе нико рећи и доказати да је целисходан и згодан.

Рекли смо да се народ врло мало користи разним закладама; наша општина је данас најбогатија српска црквена општина, али зато ипак нигде нема толико намета на сиротињу као овде у Панчеву; нигде црквена општина не продаје својој сиротињи постељу и краву за парохиал и бир, само у Панчеву; нигде сиротиња немора да плаћа цркви за звона, чираке, рипиде, барјаке, одежде, полилеје, налоње, и т. д. и т. д. само у Панчеву. (Сад су се смиловали на сиротињу, те им дају безплатно 4 чирака и мала звона.) Сваки који оставља цркви, чини то без сумње с том намером, да тиме некако олакша овдашњој српској сиротињи, али наши власници то некако друкчије тумаче и управљају.

Говорка се, да је Каменко поклонио 300 фор. — на сиротињски фонд, али условно, да фонд носи Каменково име, и да се из тог фонда несме ништа трошити, него да му се једнако додаје, да временом буде врло велики. Па шта мислите ко додаје новац том фонду? Сам народ. Сваког свеца носе пет тасова по цркви, (ма да друге општине укидају у опште носење тасова) пети се меће у Каменков фонд.

Могао би вам још ваздан случајева набројати и ређати као доказе, да наш народ има врло мало користи. Валда ће бити боље, кад буду дошли други људи на управу који ће казати, наша црква има свега доста; наша црква као наша добра мати нетреба да презире своју сиротињу; ми нећемо да звонимо само богаташима; да носимо оне у цркву који нам само добро плате и који су нам рођаци; треба већ једаред престати правити разлику у цркви по — кеси. Онда ће мо бити сви једнаки и пред богом, а овако докле год се буде цркве забрављале испред сиротиње, докле се пред самим литијама буде отеривала сиротиња, да прођу богаташи, дотле се више у таким црквама греши, но што се богу моли. Христос је у Јерусалиму у цркви бичем растерао мењаче новаца, а какав би му бич требао да дође код нас у нашу цркву? Код нас се сиротиња дере, а свештеницима се плаћа за проповеди у цркви. (Ма да се ретко чује проповед а и то су највишекрадене ствари. А колико би нашој општини требало новаца да плаћа оригинале?) Зар није и придика допуњујући део свештеничког позива? Зар им није учење проповедања обвезан предмет и у самој богословији? Е па шта им је онда њихова дужност? Али управа наше црквене општине и ову своју неумесну дужност врши само према својим — људима. Да ли иначе та наша општина врши и друге своје дужности? Ево вам одговора. На овдашњој гимназији несме се ни једна српска реч проговорити, јер ту је одма затвор, батине и најпосле истериваше из завода. Познати србождер, помађарени Словак Тордај, разбио је једном српчету нос што се усудио једну српску реч изустити. Општина је о томе знала, јер је и катихета, њихов одборник то све знао. Па дал' је та управа наше црквене општине устала да одбрани то своје Српче? Зар се неби могла претставка упутити влади против таког гоњења Срба, и то на овој гимназији где је 30.000 фор. српског новца уложено? Зар наша народност нема законом ујемченог права свога битисања? Па које управо у првом реду позват да брани нашу народност и веру? Нико други него црквена општина Та нашој би црквеној општини то све лако ишло, али су зар сви владини људи, јер се сви јавно изјаснише, да су владиновци. Па сад само треба хтети, па смо ближе мети. Тај исти Тордај је помађарио једно ваљано и врло даровито Српче, па и то наша општина зна, али се чини невешта. Зар неби наша богата општина могла дозвати оца детињег, па помоћу његовом отети Српче из руку неситог мађарона, па да га о свом трошку пошље у српску гимназију? Јест, ал како ће владиновци против владиног чиновника и ширења мађаризације? Ми у напред знамо, да ће се наћи који детић да своје „покровитеље“ брани, али му у напред велимо: дела говоре.

Свакако сте читали допис одавде у будимпештанском листу „Мађар Хирлапу“. Ту г. дописник јаде јадује, како се у Панчеву на све стране српска песма пева и српски говори; па и немачки се много говори, само мађарски за чудо врло мало. Дакле ту лежи зец. Г. дописник у свом слепом шовинизму тако далеко иде, те позива владу да нашег великог жупана Николића заједно са градоначелником скине, па да на ову важну пошту намести људе, који ће енергијом својом сатрти тај упорни народносни дух, и за 10—20 године створити од негдање српске „Шпарте“ чисту мађарску варош. По крај свег тога, што смо ужасно у нашим локалним стварима растројени, то ипак није нужно доказивати, како то г. дописник никад неће доживети, па не он, него нико. Јер Србину је своја дична народност и лепа вера православна милија и дражија, нег све благо овог белог света. То нека г. дописник добро упамти, и нек се у будуће окане таких будалаштина. **Мирко Мркоњић.**

Књижевност.

И по други ред опомена за времена родитељима, који држе лист „Јавор“ и дају деци својој да читају, и особито женској поодраслијој.

Кад смо у бр. 86. листа нашег упозорили онако, пола у шали пола од збиље у листку свом г. др. Јојкића и уредника „Јавора“ да нас обојица као лекари (ил бар по званичној дужности као варошки физици) чувају од заразе и отрова, показавши прстом и по имену на филозофије доктора г. Милана Савића и на она отровна ишчедија у „Јавору“: керскога му Лира и „презјелне“ Аврамове љубави — мислили смо да ће послушати бар за љубав **својој** публици читалачкој; али се ето преварисмо и ми, и на име родитељи а особито матере, које кћерма својим радије (и с правом) „Јавор“ дају на читање место којег мађарског ил иног листа туђег. Преварисмо се, да!

У бр. 24. „Јавора“, године XVIII. свога излажења, има управо на челу му једна (нек је без замерке што велимо с правим придевом) **безобразна** песма, под насловом: Девер од **Вл. М. Јов.** Ту се ни мање ни више него баш онако по моди, по париски певуца, и у истини канканише, ено оно, што би у нас, у непоквареном свету рекли: девер снаси о срамоти ради; истина, овде је и опет по моди натрашке: у тој песми управо сна деверу телеграфисти мозак заврће и рада би „да гаси угљевље.“ На пр.

„Ох, што волим тог девера
— Буди богу хвала —
Та и само срце своје
Радо бих му дала!
Оно, волим и човека (т. ј. свога *мужа* Ур.)
Морам... хоћу — нећу!
Али... али... за девером
Свиснућу, умрећу!

Па још тешке несреће отиш'о девер на пут да се мало прође... а безобразница сањала „ноћас нешто, за чим срце жуди, па се јадна из сна слатког с уздахом пробуди.“ Човек recte муж јој брижно пита: Шта је Зорка, што уздижеш тужно? а слаткача одговара, како је сањала нешто ружно. А шта то? Ево јој рођених, тих „ружних“ снова, где овако уздише и севдалише:

„А ја сањах... а ја сањах
Браца дош'о с пута,
Па ми таки долетео
Онога минута.
А ја, јадна, кад га спазих,
Падох му на груди....

и.. и.. трже се и уплаши и из сна се пробуди, да-л још за времена, о том песма у „Јавору“ ил под јавором — ћути!

Дуго, да богме, жени успијуши време, па би на њу пала таки и чама, да јој није тога слатког девера по имену Које Руменића, јер уздише:

„Човек ми је све у послу
— **Ваздан** у дућану —
А он (девер) дође, те ћаскамо
На дугоме дану,

јер је, он вредни телеграфиста „почесто без дежурства (погодите шта то значи — баш онако паришки). Од дугог „ћаскања“ помиње му и да се жени, јер му срећу жели, а овамо у себи помисли:

„... драги боже
Како ми је жао,
Што ми није њега млада
У судбини дао!'

А девер раздрагано на то:

„Нећу“ вели „да се женим
Без указног звања...
Ни једна ми још за срце
К'о ти не пријања!“
Он то рекне, а кроз мене
Нека ватра прође —
Па на врата само гледам
... Да човек (т. ј. муж) не дође...“

Треба-ли овој сиренској песми од отрова још и опширнијег толковања?

Господине и књижевниче др. Јојкићу, и господине и књижевниче и уредниче „Јавора“ др. И. Огњановићу — у коју врсту отрова спада песма ова Владимира М. Јовановића у листу лепе наше књижевности — — у „Јавору“ у броју 24. ове године?

А родитељима препоручујемо, да се донде стрпе, док не одговоре, надајући се, да ће и сами бар донде ускратити својим кћерма читање „Јавора“ и тровање срца им и душе, као, што свет говори да то већ одавна чини и сам г. др. Јојкић, и добро чини ако је тако.

Са **Стражилова** испод **Јаворја.**

Вести из места и са стране.

Матица Српска се у добри час креће и покреће, да-л на боље или не, идемо да видимо. Ових дана, дознајемо, састао се управни одбор Матице Српске и књижевни, и саветовали се о измени и допуњењу штатута Матичиних по упутству лањске главне скупштине. Тога ради је био изаслан нарочити одбор, који је те измене и допуне унапред углавио и сад на претрес тим одборима поднео како ће после она приправити формалан предлог скупштини овогодишњој. Ми смо одавна хтели о Матици Српској коју озбиљнију да рекнемо, ал сад ћемо причекати, док за те измене и допуне штатута потпуно сазнамо, ил се бар тачније о том известимо.

Задруге Срба занатлија Новосађана двеестогодишња прослава биће сад на Петров-дан као што су пошт. читаоци наши то већ из позива исте задруге на ту славу и у нашем листу дознати могли. Изаслати за то од Задруге одбор приређивачки чини већ у велико припреме око дочека браће занатлија са стране, гостију, позивнице разашиље свакој задрузи, за које зна да још постоје, и занатским корпорацијама без разлике и пријатељима занатлијским. Прив. паробродско друштво је одобрило знатну олакшицу путовања на лађама ил Дунавом и Савом, очекује се то и од управе жељезничке. По свему изгледа да ће ова Занатлијска прослава бити достојна ове прве занатлијске српске новосадске задруге покретачице свега занатлијског покрета на удруживање још год 1870. и 1871. Желимо јој лепа успеха, јер чист приход отуд, иде на потпомагање болесничко-сахрањивачког одељења ове задруге.

Ватра. У среду око 10 часова пре подне објавило је звоно са ватрогасне куле грађанству новосадском да је у трећој варошкој четврти букнула ватра. Ватра се заиста и појавила у мостобрану — „брукшанцу“. Ватрогасцима је истина пошло за руком, да помоћу војника угаси пожар, али је ипак изгорео кров, таванске греде и сено, које беше смештено на тавану једне ерарне куће. Од куд се ватра појавила и како, то за сад није познато. Штета је у осталом доста малена.

„Србобран“. Будан стражар тамо на мртвој стражи Српства, истрајан бранич српских права, српског језика, вере и српске народности, „Србобран“ почеће од 1. јулија о. г. да излази **двапут** недељно уз стару цену од 6 фор. годишње. Ми се овој појави, која доказује, да се српска свест у Троједници живо буди, од срца радујемо и уверени, да „Србобран“ ни од сад неће отступити ни попустити од свог старог правца, ми га својски препоручујемо како свима нашим начелним пријатељима тако и сваком брату Србину у свима крајевима Српства, не би ли тако дочекали, да „Србобран“, који је толико нуждан, узмогне још чешће излазити.

Избор ректора. Професорски збор са загребачког универзитета изабрао је себи за идућу школску годину за ректора професора богословије Белаја, али овај избор не би потврђен. Стога је професорски збор морао да бира себи новог ректора. При новом избору изабрао је за ректора професора богословског факултета Јосифа Бујановића.

Јавна несигурност у околини будимпештанској. У прошли уторак 18. јуна, крене се око 3 сахата по подне зидар Ђорђе Кути са својом породицом из Мале Пеште у главну варош Будимпешту. У путу морао је проћи поред пашњака пештанског, на којем пасу неколико хиљада говеда, што су опредељени да се кољу у Пешти. Идући тако друмом, на једанпут близу Пеште, искоче из јендека два говедара те хтедоше од зидара отети капут, што је носио преко рамена, а други му ортак поче чупати ланац и сат. Нападнути се некако отме од зликоваца те стане бежати по жандаре у Малу Пешту. На то у путу сретне два жандара, који нису поред себе пушке носили, но само са сабљама наоружани, кад на место стигоше, један од њих одма узме пред себе једног нападача те га почне у затвор гонити. Други пак жандар остаде сам, те позове још оног заосталог зликовца, да сњиме иде, а оне остале његове другове опомене, којих је број међу тим око 20—30 порастао, да своје говедарске батине оставе. Кад ови ни једно ни друго учинити не хтедоше, тада жандар потргне своју саб-

љу и удари неког говедара. На ово уз дивљу вику и псовку скочише сви говедари на жандара, те га на земљу оборе и почну тући толико, да би га ту и убили, да се овај некако није измигољио, пак скочио и почео бегати, али кад је утекао у тамошњу оближњу чарду, и ту је лоше среће био, јер крчмар повиче на чељад: „Затварајте капију, нека га убију!“ Срећом његовом, што нападнути зидар није мировао, но је на све стране трчао и тражио помоћ, те услед ове тражбе стигну у помоћ још неколико жандара са две компаније солдати, које се баш ту негде у близини вежбаше у пуцању. Сад се одпочне права битка са обе стране. Међутим стигну у помоћ још 15 жандара на коњи и 5 пештанских редара такође на коњи на лице места. Тако појачани жандари, говедаре испребијаше и обезоружаше, те многе у затвор у Будим-Пешту отераше, јер се сав догађај догодио на главном варошком земљишту. Из овога се види, да је светина свуда раздражена против органа јавне сигурности, што ови никако још да погоде правог начина како треба поступати са раздраженом светином, јер се одма оружја лаћају.

Промена у конзисторији епархије бачке. Дознајемо, да је на место досадањег, а сад оболелог конзисторијалног бележника епархије бачке Димитрија Поповића Мице наступио то исто звање јеромонах Ј. Шакрак Пинић. Исто је тако место досадањег канцелисте конзисторијалног Павла пл. Михајловића Немеша наступио то звање Тривун Жакић епископски дворски економ. Надамо се, да ће од селе многе ствари а особито бракоразводне парнице тећи много правилнијим током него ли до сад.

Карловачке новости. Пишу нам из Ср. Карловаца: „Дознајемо из приватног али поузданог извора, да се ових дана у Ср. Карловци бавио управитељ српске учитељске школе сомборске Н. Ђ Вукићевић. Њему је са извесне стране понуђено, да се прими главног школског референства, али под тим условом, да има становати у Ср. Карловци. То је Н. Ђ. Вукићевић одбио. Сад се поговара још и то, да би за гл. шк. референта имао доћи Стеван В. Поповић, а на његово досадање место опет Ника Грујић. Ми у ово не верујемо, јер држимо, да би највећа лакомисленост била од нашег сабора, кад би на столицу гл. шк. референта дошао Стеван В. Поповић. Јер ко год иоле познаје немар и нехат Стевину, биће уверен, да би он, место да подигне српску школу, исту у црно завио. Уједно вам јављамо, да је израда саборских штатута дошла приватним путем у руке народном секретару И. Ћирићу. Да краена саборска одбора, који сигурно због ове врућине не може да ради на јавним, народним пословима него их уступа човеку, који за то није позван, а има друга посла. Код нас је за кратко ово време било свачега, па може баш и ово, све ће то народ српски прекужити, та он је тако трпељив“.

Кратке вести. По нашим извештајима купатило Бузијаш имало је досад свега 339 госта; а Дарувар заједно са онима који онуда пропутоваше свега 216 гостију. — У Будимпешти је главни варошки лекар препоручио вароши, да настоји на томе, да се што пре уведе јавна продаја коњскога меса. У пештанској жупанији појавила се на житу главница и рђа, која је од велике штете. — У Сегедину открила се велика превара у творници шпиритуса, јер су њени званичници у договору са финанцима изказивали мањи степен јачине спиритуске, те стим штетили државу, са годишњих 70.000 форината.

Трговина.

Нови Сад, 20. јуна. Довоз пшенице и ране на овдашњу житну пијацу није се уопште променио него је остао као и прошли пут. У ценама је међутим ипак било неких промена, тако је цена пшеници, наполици и јечму пала. Цена зоби је скочила, а цена кукурузу је остала стара. Продавало се: Пшеница 8 фор. 30 н., наполица 7 фор., кукуруз 5 ф. 50 н., зоб 5 ф. 70 н. и јечам 4 ф. 70 н.

Са осталих пијаца:
Теоци 8—14 ф. по ком.
Јагањци 5—12 фор. по пару.
Свињи дебели 40 ф.
Свињи млади 36—40 фор.
Маст 52 фор.
Сланина 52 фор.
Све од 100 килограма.

Време је сасвим лепо. Једино се имамо потужити на то, што је запара врло јака. Изненада је наступила така топлота, као да су наступиле илијинске врућине. По цео дан прође без и најмањег ветрића, тако, да се све на земљи пржи.

Најновије вести.

— Из Берлина јављају, да листови тумаче пут цара Виљема у Холандију тако, као да је неутралност те државе у случају европског рата веома потребна по исхрањивање Немачке. Кад би била холандска пристаништа блокирана, онда се иноземска пшеница не би могла довозити у Немачку.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 20. јуна у вече).

Калоча. Кардиналу-арцибискупу не што је боље, у овоме часу опасности по **живот нема.**

Дублин. Страјк међу жељезничким раденицима све се већма шири. Пекари су изјавили, због оскудице у брашну, да ће затворити своје пекарнице.

Лондон. У Фолкестону је дошло до сукоба између војника и полицајаца, јер су војници хтели да ослободе од полиције похватане пијане женске. Полиција се као слаба показала. Војна помоћ из суседног места је затражена.

Крефелд. Вихор је однео свечану зграду, у којој се требала одржати светковина рајнских стрелаца. 50 кућа порушено, више људи поубијано и рањено.

Амстердам. На свечаном ручку наздравила је краљица-регенткиња немачком царском пару. Цар се захвалио, те оздравио обема краљицама холандеским.

Лондон. Каналска ескадра одпловила, да дочека немачке царске супруге.

Река (Сењска). Уапшена су два лекара приликом свечаности у Црквеници, јер су хтели да скину мађарску заставу

Дописница уредништва.

Г. Миљку Мркоњићу, Панчево. Могли сте се уверити, да је правац „Заставин“ стари и ако се у уредништву догодила промена. Ми вас радо примамо за свог дописника и очекујемо, да ћете се чешће сећати „Заставе“.

Г. дописнику из Боботе. Ваш допис не можемо у оној форми уврстити, јер у њему нема никаквих конкретних (битних) разлога, због којих би се онако могло на личности ударати, јер то тек није мерило каквоће заједничкога свештеника, ако „не може да обузда своју милостивну госпођу, да носом небо не распара.“

Јавна захвалност.

Господар Тоша Богдановић, великопоседник румски, изволео је и ове године, из чисте љубави према српском подмлатку, за укупну школску младеж ове школе, о свом трошку, који до 200 фор. износи, приредити „мајалес“, — на чему нека му је, у име српске школске деце румске, од стране овога учитељскога збора, јавна хвала изречена.

Из седнице учитељског збора, ниже пучке (српске) школе, у Руми, 18. маја 1891.

Гавра Путник,
рав. учитељ.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Овим изјављујем своју најтоплију захвалност свима, који су при погребу преминуле ми супруге

ЈЕЛИСАВЕТЕ ДУДИЋКЕ
рођ. ЈОВАНОВИЋЕВЕ

учествовали; на име захваљујем, у првом реду, пречаст. госп. Авакуму Стајићу окружном проти митровачком; за тим част. господи свештеницима: г. Јовану Ђуришићу пароху павловачком, г. Марку Шаули пароху бешеновачком, као и нашем месном свештенству, који су при опелу драге ми покојнице чинодејствовали; по томе нека је хвала п. н. разним корпорацијама, а поименце, срп. учитељству, „Срп. певачком друштву румском“, „Срп. добротворној женској задрузи румској“ као и „Првој срп. занатлијској румској задрузи“, који су што при опелу суделовали, што при спроводу учествовали, или венце на мртвачки одар положили; а на послетку изричем своју најтоплију захвалност и п. н. грађанству румском, без разлике вере и народности, које је многобројно учествујући при спроводу покојнице, овој последњу почаст указало, а тиме и мени големи бол, за изгубљеним ваљаним другом у неколико ублажило.

У Руми, 11. јуна, 1891.

Мита Дудић,
трговац.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на упражњено мушко учитељско место. Редовна годишња плата је 450 ф. а. в. и 70 фор. у име стана и огрева.

Изабраном учитељу поред прописаних предмета у додељеном разреду у дужност спада још како у цркви тако и на месној водичкој капели по реду при заповедним богослужењима појати и ученике црквеном појању обучавати.

Молитељи имају своје снабдевене и подкрепљене молбенице најдаље до 28. јула т. г. школском одбору доставити.

У Ст. Стапару у држаној ванредној седници школ. одбора 2. (14.) јуна т. г.

Бошко Поштић перовођа. 1—3 — **Милисав Поповић** школског одбора председник.

ПРОДАЈА ИЛИ НАЈАМ ЗЕМЉИШТА.

У Славонији у месту **Ђакову** јесте једно господарство од преко 70 катастралних рали добре земље, са лепом кућом и к тому другим потребитим господарственим зградама, такођер и један виноград, $3^1/_2$ рали велик, са зиданом кућом и подрумом, за продати. — Поближе код власнице удове **Емилије Поповић, Осек горњи град.** 3 3

МЕЊАЧКА РАДЊА
Ј. БЕРКОВИЋА
У НОВОМ САДУ
налази се од 28. јуна (10. јула) ове год. у сопственој кући
У ЂУРЧИЈСКОЈ УЛИЦИ
I. СПРАТ
(близу владичанског двора.)
2—3

КОНСТАНТИН СТОЈАНОВИЋ
ГРАЂЕВИНСКИ БРАВАР У НОВОМ САДУ
препоручује своје сваковрсне лиђене и од каљева
ШПАРХЕРДЕ
на којима се до 35 процента горива уштеди.
ЗА ПОРТЕ И ГРОБНИЦЕ
ОГРАДЕ
ОД КОВАНОГ ГВОЖЂА
по врло умереној цени, од 7 фор. по метру па на више, и готових се добити може, а кудкамо су боље него оне од ливеног гвожђа. За солидну послугу јамчи моје многогодишње деловање у месту и околини. — Примам сваковрсне старе метале: бакар, месинг и гвожђе у промену. 1

СТОВАРИШТЕ
ПАНТЕ СПАИЋА СИНА У МИТРОВИЦИ
ПРЕПОРУЧУЈЕ ЗА ЛЕТЊУ СЕЗОНУ:

Воала, кретона, клајдерзефира, атласког сатена, батиста за прање, у свима бојама.
Конофоса, инлета, шифона, платна кончана, креаза и кинг-платна. Српска платна сади и уснивана.
Штофова за хаљине најновије боје у финим квалитетима са свилом урађених и штикованих за женско одело.
Јоргана сатинских, кашмир и свилених.
Чаршава и салвета столних дамаст, бели у фарбама све величине.
Гарнитура кревотских, рипс-гобелин и меблкреп.
Завеса за прозоре, нецованих, белих и крем и јуте у бојама.
Кишобрана и сунцобрана најновијих; аутомата у свили и сатенима, глатких и фарбаних
Шешира женских за децу и госпође од фине панамасламе, нове фазоне врло укусни модел.
За господу одеће готове од штофа, камгарна, рипса, листера у сако и жакет-фазонима.
Одела готова за децу, дечаке, од штофа и за прање у новим израдама од разних материја.
Капута пролетних, горњих капута, огртача за прашину, огртача за кишу од парамата, за пут врло угодни.
Мантила и перл-колира, велики избор за госпође, са чипкама и позаментеримa најновије фазоне.
Огртача за кишу женских са Штуарт-колиром и елегантним новим рукавима од штофа, штрајф и бомбенрамаже.
Жакета за госпође и девојчице од финог штрајф-камгарна црног и у бојама, сиво и драп.
Променад-мантлова за прашину, за госпође од фине глорија и алпака свиле, од камгарна, листера и платна карираних.
Брински штофова за мушка одела, врло велики избор, шевиота штајерског за дуготрајну ношњу, камгарна француског за елегантне израде, кочмена и трикоа за горње капуте.
Перувијена и тоскина најфинијег за салонска одела, кончаних материја за прање и алпака, листера, врло угодна ношња за топле дане.

Наруџбине за мушка одела израђујем у сопственој кројачкој радионици по најелегантнијим фазонима бечке моде на опште задовољство мојих муштерија брзо и солидно.
ЦЕНЕ ВРЛО УМЕРЕНЕ. 12—12

КУПАТИЛО
ОСТРВО СВ. МАРГАРИТЕ.
Сумпоровито купатило, које је 35° топло и које је признато као лековито употребљује се са великим успехом за купање, пиће и инхалацију: при ревматичним и костоболним афенцијама, код кроничних кожних болести, ексудата после травматичних ексалата, код шкрофулозе, код разних болести у стомаку и утроби, код наступа, бешичних катара, разних женских болести, код болести у грњану и прсима. — Електрична купатила, врло лепа шеталишта, чист ваздух, 300 соба за становање, дворана за конверзацију и биљарење. — Изврсна нега. Апотека, пошта, телефон и брзојав.
Кад се у исти мах купе карте за путовање и за купање, цена је мања.
Цене за становање у мају и септембру спуштене су са 30%.
Купалиштни лекар: Дворски лекар великог војводе др. Антон Бауер.
Сезона за купање траје од 1. маја до 30. септембра.
Лађа иде свака $^1/_2$ сата, у недељним данима се плаћа 20 нов., недељом и свецем се плаћа 34 нов. тамо и натраг.
Проспекти се на захтевање шаљу бадава.
Наручбину станова прима
Надзорништво купатила острва св. Маргарите у Будимпешти. 3—5

ОНИМА, КОЈИ ПУШЕ ЦИГАРЕТЕ!
Ко паметно пуши цигарете, знаће, да доброта цигарете исто толико зависи од тога, каква је артија, као и од самог дувана.
Сваки, који пуши цигарете, треба не само због тога, већ и у интересу свога здравља да пази, да само ону артију употребљује, у које се каквоћу не може сумњати, да је најбоља. Ову сигурност налази дуванџија при употреби артије за цигарете из
фабрике Braunstein Frères у Паризу
65. Boulevard Exelmans
Марка: „Le dernières Cartouches“.
На основу многобројних сравњујућих анализа равних артија за цигарете, којих има у трговинама, а које су анализе предузели при научни ауторитети у земљи и ван земље, доказало се, да наши производи остају увек једни и исти и да су најизврснија каквоће.
Ми увек за тим настојимо, да наша роба буде једнако изврсна и да се увек у истом броју листова може добити. Но са равних страна покушавају, да варарају публику, која пуши, те због тога има и такве робе, на којој видимо, да произвођачи исте у супрот обичаја солидних фабриканата не мењу марке својих фирама.
Исто се тако покушава да се унесу производи у обрт најпре добри, а после кад дођу у обрт, да им се погорша и каквоћа и да се продају у мањем броју листова. Према свему томе ми смо уверени, да ће сваки паметан дуванџија употребити нашу робу са марком „Les dernières Cartouches“, која се као ни једна друга за читав низ година одржала као најизврснија. Чинимо пажљивим сваког, да се на свакој етикети наша фирма налази
BRAUNSTEIN FRÈRES.
Једно фабричко сложиште наше фирме за продавање „артије за цигарете“ као и готових завоја за цигарете налази се у Бечу, I. Schottenring, 25.
Наше праве француске артије за цигарете Les dernières Cartouches, од које сваки картон носи фирму Braunstein fréres, као и готових завоја од исте може се добити у Новом Саду код г.г. Н. Димовића и Емериха Дицгена. 11—25

„ЊУЈОРШКА ГЕРМАНИЈА“
ЗА ЖИВОТ ОБЕЗБЕЂУЈУЋЕ ДРУШТВО
основано 1860. год.

Друштвена актива 1. јануара 1891.	Нем.	држ.	мар.	66.881,021.—
Чиста преостатка 1. јануара 1891.	„	„	„	3.721,271,—
До 1. јануара 1891. исплаћено је за случај смрти	„	„	„	57.173,217.—
За, за живота постале плативе полице	„	„	„	11.632,546.—
За доживотне ренте издано	„	„	„	727,061·—
Правоваљаних обезбеђења 1. јануара 1891. на 32.591 полицу за марака	„	„	„	243.619 529.—
У Европи правоваљаних обезбеђења 1. јануара 1891. на 18 689 пол.	„	„	„	103.237,421.—
Актива у Европи (главни посед у Берлину) депозити у држав. папирима, држ. зајмима и банкама, у зајму на полице	„	„	„	6.008,556.—

Друштво је заступљено: у Аустро-Угарској, Немачкој и Швајцарској
Премијски су услови веома умерени, а услови најлибералнији.
Управни савет у Угарској: Алексије плем. Бокрош земаљски заступник и подпредседник држ. сабора, Густав плем. Деген и др. Армин Најман зем. посланик.
Референција за Угарску: у пештанске угарске комерцијалне банке у Будимпешти. 3 12
Главно друштвено заступство у Будимпешти VI. Gyár utcza 13.
Заступство за Хрватску, Славонију, Босну и Херцеговину код госп. Ђорђа Пелеша у Загребу.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.